

JOSE MARIA PEMAN

(Un amic de Catalunya)

José María Pemán Pemartin, nascut el 8 de maig de 1897 a Càdiz, morí el 19 de juliol proppassat en el seu domicili de la plaça Sant Antoni 14 de la mateixa ciutat nadiua.

L'il·lustre escriptor i acadèmic José María Pemán, fou un gran amic de Catalunya i d'una manera particular, de Sabadell, ciutat per la qual sentia una cordial simpatia i admiració com ho palesen els diversos testimonis existents.

Pemán, era un fervent admirador de la laboriositat i de la cultura del nostre poble i ensems un esbalaït amic de la Joventut de la Faràndula que el guanyà profundament durant les seves estades a la modèlica institució.

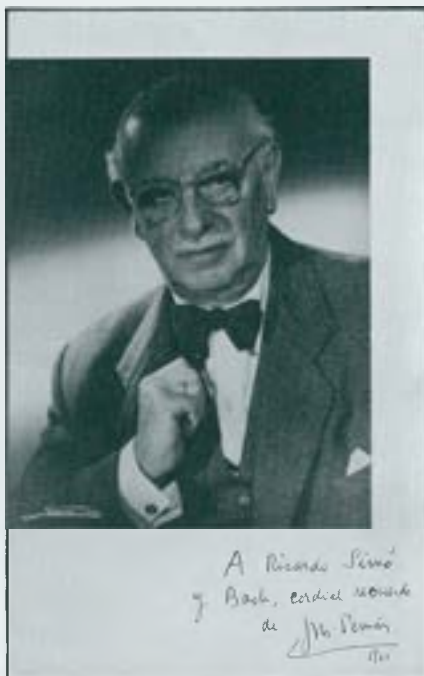
Quan, l'any 1961, vaig demanar-li si volia dignar-se dedicar una fotografia seva a la precitada entitat farandulera, se'n sentí molt afalagat i m'he la lliurà amb molta satisfacció convençut que amb la seva imatge gràfica es trobaria sempre present entre els seus amics sabadellencs.

Tal com ja hem manifestat en altres ocasions, vaig conèixer Pemán, l'any 1961, que vaig ser-hi presentat pel seu secretari i fidel col·laborador, l'excel·lent amic Antoni Llaves i Villanueva.

José María Pemán, no sols m'obrí les portes de la seva hospitalària mansió, sinó què, a més a més, m'obrí els seus braços i el seu cor, brindant-me una generosa amistat que perdurarà sempre en el meu record.

Fruit de la nostra relació personal i escrita, m'honoro de posseir una valuosa correspondència i fotografies, que, junt amb una part molt important de la seva producció bibliogràfica dedicada, valoro amb molt afecte i estima.

Quan l'agost de 1971 ens concedí l'honor de poder-li fer una entrevista que fou publicada en el diari "Sabadell", hom pogué assaborir manifes-

tacions força interessants que, avui, a deu anys de distància, resulten profètiques quant a la llengua i a la cultura catalana es refereix.

A finals dels anys 60, la tímida entrada que el català començava a fer a l'escola en l'ensenyament, va ser objecte d'entrebancs i dificultats per part de l'administració.

Omnium Cultural havíem encetat la campanya "Català a l'escola", i

Casa pairal on visqué i morí Pemán, a la gaditana plaça de Sant Antoni, n.º 14.

alguns intel·lectuals i polítics catalans van anar a Madrid -entre ells, Josep Andreu i Abelló i Albert Manent-, on van fer gestions; en fou un dels resultats l'article de José María Pemán, "El catalán, un vaso de agua clara", publicat en el diari ABC del mes d'abril de 1970 i reproduït per la premsa més important de Catalunya i que encara avui val la pena d'ésser rellegit de nou i sobretot caldria que ningú l'ignorés, tenint en compte que, d'aleshores ençà, han transcorregut més d'onze anys.

Pemán, és un d'aquells escriptors que abans de jutjar-lo, cal conèixer-lo i comprendre'l. Com a poeta, novel·lista, autor teatral, assagista, articulista, guionista i traductor, era un dels fenòmens més clars de la fecunditat literària del nostre segle. Era, sens dubte, el patriarca de les lletres espanyoles dels nostres temps i el màxim escriptor de la post-guerra espanyola.

Pemán, per motius que no és del cas esmentar, no va arribar a assolir el premi Nobel de Literatura, ni el premi Cervantes, que ara es demana per a tothom, però, en canvi, es va veure honorat amb el collar del "Toisó d'Or", lliurat per S.M. el Rei Joan Carles I, com a premi a una existència plena de fidelitats.

Pemán, era un místic, un veement, un bromista, un intransigent, un tolerant, un clàssic, encarnat en una profunda humanitat on la cordialitat i la ironia es donaven la mà. Elegant, catòlic, monàrquic i liberal, ha omplert, amb la seva llarga vida i la seva obra excel·lent, un espai d'intel·ligència, de sensibilitat, de bondat i de geni literari, fins a aconseguir una identificació espiritual i humana, convicta i confessa, cristal·litzada en el famós personatge de "El Séneca", sublimació de totes les essències del poble andalusí i de la seva bonhomia.

Com a orador, el seu verb encantava i commovia. Era distingit i co-

Es una gentilesa de
MORRAL

Trofeus-Copes-Medalles-Insígnies-Clauers-Rètols-Plaques
commemoratives- Etc. Treballs especials en bronze i aliatges.
Arimón, 113-117 - Tels. 725 49 77 i 725 41 87 — SABADELL

Pemán despatxant amb el seu secretari Antoni Llavés.

municatiu; precís i metafòric a la vegada.

Fou un gran admirador de Catalunya, tan de la seva llengua, com de la seva cultura i dels seus homes.

Parlant de Catalunya deia: "...La qüestió catalana és un problema que deixaria de ser-ho, solament que fos tractat al mateix nivell en què és plantejat pels catalans, que són uns romàntics i uns grans intimistes...". "...La gent es creu que el català és un ser purament materialista, amic de les finances i demés, i jo, en el català hi trobo un fons profundament romàntic i espiritual. No se'l pot ferir en la forma que s'ha vingut fent sempre. El més essencial del poble català és la seva llengua i la seva cultura...". "...Hi ha persones fora de Catalunya, que encara ara, em pregunten si el català és un idioma o un dialecte. Les llengües es caracteritzen per les grans literatures i, qui pot negar que Catalunya ha tingut una literatura immensa, la de Verdaguer, Maragall, Guimerà, Sagarra, etc. etc.?"

Amb Pemán, no sols ha desaparegut un dels pensadors i assagistes més àgil i lúcids del segle XX, ni sols un

comediògraf d'incalculable popularitat o un poeta lluminós i profund; ha desaparegut una de les arrels més fermes de l'arbre de la pàtria hispana, possiblement l'arquetipus de les millors virtuts liberals.

Pemán ha omplert la vida intel·lectual espanyola no solament d'elegància literària i de bon gust, sinó àdhuc de gestes impagables.

L'Espanya intel·lectual i literària queda en una situació d'orfandat amb la desaparició d'un mestre excepcional que serà molt difícil trobar-ne substitut.

La manifestació més tardana de Pemán, fou el teatre. Tenia 35 anys quan estrenà en el teatre Beatriz, de Madrid, el seu drama en vers "El Divino Impaciente", inspirat en la vida de Sant Francesc Xavier i les seves missions a la Índia... L'èxit fou immens. Va batre tots els rècords estadístics del teatre d'aquella època. Quatre companyies el passejaren per tot Espanya. (El 1932, en plena República, Sabadell el representà diverses vegades en el teatre Euterpe, i en la post-guerra, fou representat repetides vegades per la Joventut de la Faràndula). L'edició en llibre, superà

Pemán i l'autor d'aquest article, arran d'una entrevista que li feu l'any 1971, publicada a "Diario de Sabadell"

J.M. Pemán treballant. Al puny de paret el retrat de la seva esposa, senyora Maria del Carme Domech.

en un any la xifra inusitada dels cent mil exemplars, i des d'aleshores, no ha deixat de reeditar-se.

Aviat s'estrenà a Buenos Aires per la companyia de Lola Membrives i seguidament fou portada a tots els escenaris sud-americans. A Dublin, s'estrenà traduït per Hugo Blacam. A l'Itàlia el traduí Guiseppe de Genaro i a l'alemany Josep Wasserman. En àrab i en xinès, es feren adaptacions reduïdes per usos missionals. "El Divino Impaciente" obtingué el premi "Espinosa Cortina", que la "Real Academia de la Lengua Española", atorga cada cinc anys a la millor comèdia del quinquenni.

Vuitanta-quatre anys, són molt i també molt poc temps. Poden saber a quasi eternitat, contemplats des de la solitud infinita d'un viure sense camí ni horitzó, i, són, en canvi, tot just un alè quan se'ls observa des del promontori d'una existència dedicada a la creació, al treball i a l'esperança. Un alè que, amb Pemán, ha mogut i commogut els més sòlids suports del nostre context espiritual. Un alè que modelat per la seva mà mestra, s'ha fet solc, camí i poesia.

Biografiar l'extraordinària vida de

ES UNA GENTILESA

GESTORIA ADMINISTRATIVA

Eodina

Advocat Cirera, 32

Tels. 7259322 - 7259532 - 7259721 - 7260164 - SABADELL

José María Pemán, suposaria certament, un repetir el repetit sadollament. Retratat-lo amb unes apressades pinzellades no passaria de constituir un esbós que ni Pemán necessita ni nosaltres podríem endinsar-nos a la seva gran personalitat intel·lectual i humana.

José María Pemán, havia recorregut diverses vegades l'Amèrica espanyola i a quasi tots els seus països -Argentina, Colòmbia, Cuba, Equador, Panamà, Perú, Puerto Rico, Uruguai i Xile...-, havia entusiasmat als grans públics en els escenaris i adoctrinat els auditoris universitaris. Perquè Pemán, tan com el discurs, cultivà la conferència i la "llició" de temes sobretot literaris.

Varis anys ocupà la tribuna de la Sorbona; quasi en tots els cursos parlà en les Universitats portugueses de Lisboa i Oporto, i, durant varis anys, donà conferències universitàries a Londres, Leeds, Copenhague, Estocolmo, Gotemburgo, Upsala, Amsterdam, Utrek, Nimega, Munich, Milán i Roma.

Fou Rector per delegació de la Universitat de Sevilla, dels cursos universitaris per estrangers, de Càdiz, on cada estiu professava el curs de literatura, amb gran assistència d'alumnes de molts països europeus.

Doctor "*Honoris causa*" de la Universitat de Santo Domingo, la Universitat decana del Nou Món; Membre numerari de la "*Hispanic Society*", de Nova York, i acadèmic corresponent de les Acadèmies de Lisboa, Buenos Aires, Puerto Rico i Cuba.

José María Pemán, morí -tal com diem al començament- a la seva ciutat nadiua, el 19 de juliol de 1981, tal com ell sempre havia desitjat: rodejat dels fills, nets, besnets, familiars, amics i del fervor popular, que, per cert, no escatimà la seva presència desbordant, amb un respetuós i venerable silenci.

La seva mort fou suau i tingué poc treball, tan sols un sospir breu.

El seu desig estava complert.

Ricard Simó i Bach

EL CENTENARI DE PAU VILA

El 29 de juny, festivitat de Sant Pere i Sant Pau, es complien cents anys del naixement de Pau Vila a la nostra ciutat. En commemoració del centenari la Fundació Bosch i Cardellach, receptora del llegat de les col·leccions de romanços, auques, fulls de ventall i goigs que féu en vida l'il·lustre geògraf, organitzà la primera exposició d'una mostra del llegat, el qual es troba encara en curs de registre, ordenació i arxiu. L'exposició va celebrar-se al Museu d'Història, que està commemorant el seu cinquantenari, i en el qual la Fundació va néixer i es va aixoplogar durant prop de vint-i-cinc anys.

L'obertura de l'exposició es va fer el 4 de juny amb una conferència del Dr. Joaquim Marco, doctor en Filologia i catedràtic de la Universitat de Barcelona, el qual va explicar els orígens de la literatura dita "*de fil i canya*", a la qual pertanyen els romanços de cec. A la clausura de l'exposició, el 30 de juny, parlaren el director de la Fundació, Josep Torrella; el co-director del Museu, Ramon Vall; el fill de Pau Vila, Marc-Aureli; i una néta, Montserrat Albet, membre del Consell Assessor de la Generalitat, la qual duia la representació oficial del Conseller de Cultura Max Cahner. Va cloure l'acte l'alcalde Antoni Farrés.

Amb motiu de l'exposició va ser editat, sota el patrocini de l'Ajunta-

ment, un plec contenint facsímils de sis dels romanços exposats, amb un text explicatiu original de Joan Farrés.

Coincidint amb l'esmentada exposició, va fer-se a Sabadell el dia 26, a l'auditori de la Caixa d'Estalvis, la clausura del Curs del Centenari de Pau Vila organitzat per la Societat Catalana de Geografia filial de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquest acte revesteix una extraordinària importància per a la nostra ciutat, ja que el curs, iniciat per l'octubre, havia tingut la participació de diverses personalitats de la ciència geogràfica, algunes d'elles pertanyents a universitats de París, Toulouse i Gènova. I els organitzadors van voler fer-ne la clausura a Sabadell per ser la ciutat natal de Pau Vila. La llició de clausura va estar a càrrec de Miquel Siguan, director de l'Institut de Ciències de l'Educació, de la Universitat de Barcelona, sobre "*Pau Vila i la renovació pedagògica a Catalunya*". També van parlar en aquest acte Salvador Llobet, vice-president de la Societat Catalana de Geografia; el director de la Fundació Bosch i Cardellach, Josep Torrella; Joan Vilà Valentí, vice-president de la unió Geogràfica Internacional; Joan Ainaud de Lasarte, president de l'Institut d'Estudis Catalans; i l'alcalde de la ciutat, Antoni Farrés.

PAS I REPÀS -Prosa (II) de Mn. Camil Geis
De venda a les principals llibreries